

Ivan Botica – Danijela Doblanić – Marta Jašo, *Kvadirna ili ligištarske bratovštine sv. Antona opata iz Zabrešca u Dolini / Kvadirna ali ligištarske bratovštine sv. Antona puščavnika iz Zabrešca v Dolini / Quaderno o registro della confraternita di sant'Antonio abate da Moccò a San Dorlingo della Vale*, Posebna izdanja, sv. 44, Glagoljski rukopisi, sv. 12, Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2016., 420 str.

Dvanaesto je izdanje *Glagoljskih rukopisa*, sada već s punim pravom tradicionalne i etablirane – jednom riječju prestižne – serije objava ranonovovjekovnih izvora s područja istarskoga poluotoka ujedno i posebno po tome što je njegova provenijencija ovaj put izvan prostora Istarske županije. *Kvadirna* je, naime, nastala na krajnjem zapadnom rubu uporabe glagoljice, u Dolini u zaleđu Trsta, mjestu koje njeguje stoljetnu prisutnost slavenškoga (danas slovenskog) stanovništva koje je očuvalo svoju kulturnu i jezičnu posebnost naspram svoga talijaniziranoga urbanog središta.

Lingvistička se posebnost *Kvadirne* očituje u isprepletenosti jezika i pisama koji se u njoj nalaze. Kako navode i sami autori u uvodnoj studiji (str. 17 – 18), glagoljski su zapisi između 1548. i 1610. zapisani »na hrvatskome s priličnim utjecajem slovenskoga jezika« te zaključuju da je »dolinski idiom pripadao čakavskom ikavsko-ekavskom dijalektu, koji se vremenom kajkavizirao i upisao na dijalektalnu kartu slovenskoga jezika kao njegov idiom«. Vjerojatno su i sami zapisivači, popovi glagoljaši koji su sigurno bili uronjeni u širi hrvatski glagoljaški kulturni krug, doprinijeli hrvatskom jezičnom karakteru teksta iako je svakako potrebno uvažiti i činjenicu da je čitav istarski prostor živio na granicama koje su predstavljale svojevrsan »melting pot« jezika, kultura i običaja pa je i jezik *Kvadirne* u osnovi savršena ilustracija istarske svakodnevice toga vremena. Nažalost, poznata su imena samo dvojice zapisivača, Mihela Sudčića i Matije Mihovilića, pa bi bilo potrebno utvrditi i identitete ostalih kako bi se moglo zaključivati o njihovoj etničkoj ili kulturnoj pripadnosti. Od 1610. do 1646. godine zapisi su, kao uostalom i u brojnim drugim glagoljskim rukopisima toga vremena, počeli biti pisani na jezicima zapadne Crkve, prvo na latinskom, a nedugo zatim na talijanskom jeziku.

Činjenica da ovaj važan povijesni izvor, kako svojom lokacijom, tako i svojim jezičnim sadržajem, pripada trima jezičnim korpusima, hrvatskom, slovenskom i talijanskom, naglala je autore i izdavača da se naslovi, uvodne studije i prilozi objave na svima trima jezicima (1 – 58) i time sadržaj maksimalno približe vrlo širokom krugu zainteresirane i stručne javnosti što je za svaku pohvalu. Od priloga su najvažniji »Kazalo osobnih imena« te »Kazalo zemljopisnih imena« koja olakšavaju snalaženje po samom tekstu (401 – 416). Sažetak je, pored navedena tri jezika, dan i na engleskom jeziku (417 – 420).

Sadržajno, kao i većina drugih glagoljskih zapisa u Seriji, *Kvadirna* je izvor koji govori o raznim aspektima života u vremenu u kojemu je nastala. Osim onomastike i toponomastike, naglasak je na informacijama značajnim za gospodarsku povijest, od poljoprivrednih površina i radova do podavanja u naturi, kultura koje su se uzgajale te stoke i proizvoda od vune i kože. Iz novčanih je transakcija jasno da je Bratovština bila bogata i ekonomski dinamična te da je imala vrlo aktivno članstvo i vodstvo. Kao i uvijek u dokumentima koji

su zrcalo žive stvarnosti, niz sitnih pojedinosti koje prate ekonomsku jezgru zapisa otkriva i svakodnevicu, a posebice je zanimljiv podatak o, čini se, spolnoj ravnopravnosti unutar Bratovštine (str. 25). Jezgru samoga izdanja čine, naravno, »Transliteracija glagoljskih i transkripcija latiničnih zapisa« (61 – 190) te »Preslik izvornika« (191 – 400). Autori zaslužuju svaku pohvalu što su dostojno zakoračili putem koji je utabao Dražen Vlahov, *spiritus movens* ove serije, te se nadamo skorij objavi i ostalih četiriju sveščića iz serije »Dolinskih rukopisa«.

Robert Kurelić